

בענין בשול ביום טוב

מאכל שלא מפיג טעמו

מהתורה מותר לבשל ביום טוב לצורך אוכל נפש, מכל מקום כתב הרמ"א "ויש מחמירין אפילו באוכל נפש עצמו, כל שאינו מפיג טעם כלל אם עשאו מערב יום טוב, מיהו אם לא עשאו מערב יום טוב, ויש בו צורך י"ט, מותר לעשותו ע"י שינוי" ע"כ. ומבאר המשנה ברורה, שהלכה למעשה הוא, שלכתחלה יש להחמיר שלא לבשל ביום טוב אוכל שאפשר לבשל מערב יום טוב ואינו מפיג טעמו, אבל אם לא בישלו בערב יום טוב, מותר לבשל ביום טוב על ידי שינוי, ומטעם זה נהגו עם ישראל קדושים לבשל כל הבישולים של יום טוב מערב יום טוב, ולא סמכו על ההיתר שנתנה תורה לבשל ביום טוב.

בישול מאכל שמפיג טעמו רק ליום ולא ללילה

וכיון שנתבאר שמותר לבשל ביום טוב מאכל שמפיג טעמו אם יתבשל מערב יום טוב, יש להתבונן מה הדין באוכל שמפיג טעמו רק לאחר הרבה שעות, דהיינו, שאם יבשלו מערב יום טוב יפיג טעמו לסעודת היום, אב לא יפיג טעמו לסעודת הלילה, האם מותר לבשלו בליל יום טוב בשביל סעודת הלילה. ומבואר בפוסקים, שכיון שהוא מפיג טעמו עד לסעודת היום, ולסעודת היום הותר לבשלו ביום טוב, אין מבדילין בין סעודת היום לסעודת הלילה, ומותר לבשל ביום טוב גם עבור סעודת הלילה.

אופני היתר בישול מאכל שלא מפיג טעמו

ואף על פי שמבואר שאין לבשל לכתחלה ביום טוב מאכל שלא מפיג טעמו אם מבשלו בערב יום טוב - ויש לבשלו בשינוי ביום טוב - מכל מקום יש אופנים שגם אם לא מפיג טעמו, התירו לבשלו ביום טוב שהוא כעין הפגת טעם, והם כמה אופנים: א] אינו מפיג טעמו, אבל יהיה שינוי במראה האוכל אם יעשהו מערב יום טוב, גם כן התירו עשייתו ביום טוב, כגון ריסוק תפוחי עץ ותפוחי אדמה במגרדת, שאם מרסקם מערב יום טוב משחיר מראיהם אף כי אינו מתקלקל טעמם, מותר לעשותו ביום טוב, וכן פירוק העצמות מהבשר והדגים, שמאבדים מראיהם הרגיל, אין צריך לעשות מערב יום טוב. ב] היה מסופק איזה מאכל יבשל ליום טוב, או צורת המאכל, גם כן אין חייב להחליט בערב יום טוב. ויכול לבשל ביום טוב בלא שינוי. ג] כל מאכל שאם יעשהו מערב יום טוב יהיה כרוך הדבר בטירחא מיוחדת, כגון שבערב יום טוב אין לו את הכלים הנצרכים או האוכל הנצרך, ויכול להשיגם רק על ידי טירחא מרובה, וביום טוב יהיה אצלו הדבר בהישג יד, מותר לעשותו ביום טוב אפילו אם אינו מפיג טעם כלל. ד] אם יכין התבשיל מערב יום טוב יהיה כרוך הדבר בהוצאה כספית, כגון תבשילים שהדרך לאוכלם כשהם חמים, לא חייבוהו לבשלם מערב יום טוב ולהניחם על גבי האש או פלטה חשמלית עד שעת האוכל, כיון שיש בדבר משום הוצאה כספית, ולכן, כיון שמותר לחממם ביום טוב לפני שעת האוכל, שוב מותר גם לבשלם מלכתחילה ביום טוב, משום שאין לחלק בין בישול גמור לחימום האוכלין, אף שבחימום יעשה מלאכה מועטת ובבישול צריך מלאכה מרובה. ה] מי שנאנס ולא היה יכול לבשל בערב יום טוב, אפילו שהיה יכול לבשל לפני יום טוב, אין צריך לבשל ביום טוב בשינוי.

מאכל שאינו מפיג טעמו במקרה

ובזמנינו שמאכסנין דברי מאכל במקרה, יש לבאר מה הדין באוכל שבלא קירור במקרה יפיג טעמו, אבל במקרה לא יפיג טעמו, האם מותר לבשלו ביום טוב, ומבואר בפוסקים שכיון שבלא קירור במקרה יפיג טעמו, הותר לבשלו ביום טוב, שלא חילקו בדבר, שכיון שהאוכל בעצמו מפיג טעמו, לא הצריכו לעשות פעולות חיצוניות כדי שלא יפיג טעמו, אבל יש מחמירים בזה ואומרים שאין להתיר אלא אוכל שבמקרה גם כן קצת מפיג טעמו, אבל אם במקרה אינו מפיג טעמו כלל וכלל, אין היתר לבשל ביום טוב. כמו כן מי שרגיל לאוכל תמיד אוכל ממקפיא שמחממו, אין היתר לבשל ביום טוב, לאור זה מן הראוי תמיד לבשל הכל מערב יום טוב, מלבד ההיתרים דלעיל.

לבשל לכתחלה ביום טוב בשינוי

וצריך לדעת שמותר לכתחלה להמתין מלבשל בערב יום ולבשל אחרי כן ביום טוב עם שינוי. כמו כן מה ששכחו לבשל בערב יום טוב אפשר לבשל ביום טוב בשינוי ואין לחשוש בזה כי באמת הכל מותר אבל הוא חומרא דרבנן לעשות בשינוי והעושה בשינוי עושה כהלכה.